

ԵՆԷՔԱՆԷ

1-2

(208-209)
Հունվար-փետրվար 2024

ՊԱՐՈՒՅՐ ՍԵՎԱԿ - 100

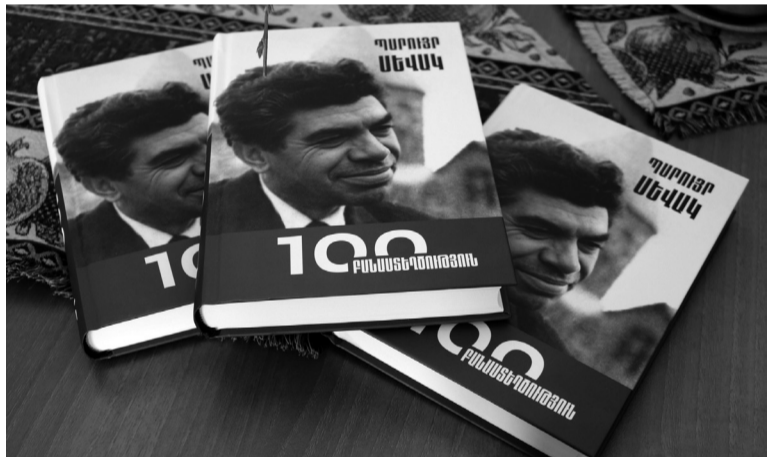
Տարին սևակյան է, և արժանին մատուցելով մեծ բանաստեղծի հիշատակին՝ Համազգային հայ կրթական եւ մշակութային միության Գյումրու գրասենյակի նախաձեռնությամբ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՍՆԱԳՅՈՒՂԻ կենտրոնի սրահում 2024թ. փետրվարի 7-ին տեղի ունեցավ Համազգայինի Հայաստանյան գրասենյակի նախաձեռնությամբ տպագրված՝ Պարույր Սևակի 100-ամյակին նվիրված, բանաստեղծի 100 բանաստեղծությունների ժողովածուի շնորհանդեսը: Իրենց սրտի խոսքն ասացին գրասերները, իսկ գրականագետ Կարինե Մարտիրոսյանն իր վերլուծական խոսքում նշեց. «Բանաստեղծի «Նորոթյա աղոթքը» գալիս է էջելու մի կողմից՝ հավատի ու լույսի, մյուս կողմից՝ խավարի ու անհավատության գորշ ծանձաղուտը...»:

«Լույս զվարթ» են երգում իմ մտքի մեջ
Եվ «Առավոտ լուստ»...
(Պարույր Սևակ, «Եղիցի լույս»
շարքը)

Պարույր Սևակ բանաստեղծի, նրա ստեղծագործությունների, հայտնի և նորահայտ էջերի մասին, անշուշտ, բազմաթիվ անդրադարձներ են եղել բոլոր ժամանակներում: Այս խոսքը թող նրանցից մեկը դառնա՝ մեկ այլ դիտանկյունից՝ որպես խոնարհումի վկա այս՝ հոբելյանական տարվա շրջանակներում և իբրև ծագած մեծագույն հարցին ի պատասխան, թե բանաստեղծի ո՞ր ստեղծագործությունն ընտրել որպես նշանակետ՝ արդեն եղած

բազմաթիվ անդրադարձների համատեքստում:
1969 թվականին, երբ գրականության բազմաթիվ մեծարժեք գործեր կրկին հայտնվեցին գրաքննության խոշորացույցի ներքո, անմասն չմնաց նաև Պարույր Սևակի «Եղիցի լույս» ժողովածուն: Եվ միայն տարիներ անց՝ 1992-ին, գիրքը դրվեց ընթերցողի սեղանին: Սեր խոսքը վերաբերում է ժողովածուի միայն համաճարին:

անեղծ-իսկական դեմքը: Ահա պարզ, դյուրըմբռնելի իրողություններից մեկը, որ վեր է հանում գրողը՝ կյանքի կոչելով Լույսը, լույս ամենակալ Լույսը: Եվ միայն գորուզիչը պայքարի արդյունքում՝ գրողի ներսից ծորում է այն հոսելով էջերում բանաստեղծությունն առ բանաստեղծություն:
**Առավոտ լուստ՝,
Առավոտ մի ջի՛նջ,
Ջի՛նջ, ինչպես... ոչի՛նջ...**
Գրողական նոր՝ գոնե միայն

Որ աշխարհում
Լույս մի-միա՛կ ստվեր մնա,

**Այն էլ միայն երկնի՛ վրա՝
Լույս անձրևի՛ ստվերը կոր՝
Ծիածա՛նը...**

Ապա կրկին ու կրկին Լույսի ծնունդի և կամ թե անմեռ գոյության պահանջն է՝ «Թողություն տուր, Տեր, ծանրը խավարին» խնդրանք-պայմանով ի տրիտուր վերջինիս ընդմիշտ-անվերադարձ հեռացումի: Եվ թող ժամանի Արշալույսը:

**Եթե մթության խտացումից է
միշտ լույսը ծնվում,
Մի՞թե մեներ կյանքում քիչ մուր
ենք ծամել՝ հացի փոխարեն...
...Մութը՝ անասել՝ կարկատանել
է մեր աչքե՛րն անգամ,
Իր գույնն է խառնել և մեր
արյանը,
Կարմիր արյանը,
Որ չորանալիս սևանում է միշտ,
Եվ չոր արյանը էլ սևն է
շատանում,
Այսինքն՝ մութը:**

Մյուս կողմից՝ հեղինակը կարևորում է մարդկային իրական այնպես՝ ու երբեմն կամ ամենից հաճախ՝ անկախ մարդուց՝ պայմանների առկայությունը, երբ մութն է հետևից, մութն է առջևից, իսկ մարդը «երկու մթան նեղլիկ արանքում» սեղմվում է կամա թե ակամա, բայց սթափության կոչն է կիզակետում, թե՛

**Զբթանանք այնքան, որ կար-
ծենք,
Որ եթե մթան խտացումից է միշտ
լույսը ծնվում,
Ապա կծնվի ինքնաբերաբար՝
Ինչպես Հիսուսը Միածին Կույսից՝
Մինչև իսկ առանց... «Եղիցի
լույս»-ի...**

Ահա: Եվ որտե՞ղ է աղբյուրը լույսի. մի՞թե այն իսկապես մթության խտացումից է ծնվում, ինչպես «հունցում» է միտքը գրողը: Հետևում է ևս մի պատկեր՝ կրկին ի հակադրություն Լույսի և իր՝ Լույսի ակնկալիքով. «Վառեցեք լույսերը»: Հետո՞ ինչ, որ.

**Երազել է տալիս մութը,
Իսկ երազել մենք չենք ուզում:**
Եվ Լույսի ծնունդն ամենուր է՝ տողերում ու տողատակերում, երազում թե հարթման, ու միշտ, հար և միշտ հաղթում է Լույսը՝ անկախ մարտ ու պայքարի տեսակից, անկախ անգամ իր՝ Լույսի տեսակից՝ օր է, արշալույս է, արև է թե մաքրություն, և կամ թե այն պարզ մի մեղեդի է՝ վսեմ տաճարում: Կարևորը՝ մթնոլորտը նույն պարզությամբ վերածվում է շքեղ «Լուսուլորտի»: Եվ հենց Լույսով է ստեղծվում երկինք-երկիր, տիեզերք-երկիր անմեկնելի-անըմբռնելի կապը:

**Պատացել է մութը արդեն վա-
ղուց:
Ես հայացքով զարկվում նրա
խավար պատին՝
«Լույս զվարթ» են երգում իմ
մտքի մեջ
Եվ «Առավոտ լուստ»:**

Սա բանաստեղծի երգն է՝ հի-րավի բարձրաձայն ու հար լսելի և անշուշտ՝ ի պահ բոլոր ժամանակներին...

Կարինե
ՍԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
Բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

ԱՆԱՂԱՐՏ ՊԱՇՏԵՔ ՄԱՅՐԵՆԻՆ

Ուսանողական Ազատական կուսակցության Շիրակի շրջանակի նախաձեռնությամբ և Հանրապետական վարչության հաստատմամբ 2022 թվականից Մայրենի լեզվի միջազգային օրվա առթիվ ՌԱԿ Շիրակի շրջանային վարչությունը ավանդական է դարձրել փետրվարի 21-ին Մայրենի օրը տոնելու և մայրենի լեզուն անաղարտ պահող Շիրակի մարզի ընտրյալ մտավորականներին ամենամյա շնորհակալագրերով պարգևատրելու գեղեցիկ միջոցառումը:

Այս տարի ևս Շիրակի շրջանակը մեծարանքով ու խոնարհումով իր գնահատանքը հայտնեց ՌԱԿ Հանրապետական վարչության «Մայրենին անաղարտ պահելու համար» շնորհակալագրերի հանձնումով՝ մայրենի լեզվի

մաքրությունը Շիրակի մարզի համայնքներում և Գյումրի քաղաքում երկար տարիներ քարոզող նվիրյալների՝ մանկավարժության, արվեստի ու գրականության, լրագրության և հոգևոր ոլորտների մտավորականության հրաշալի մի փաղանգի:

2024-ին նույնպես, ՌԱԿ Շրջանային վարչության ընտրությամբ կուսակցության շնորհակալագրով պարգևատրվեցին ՀԱԵ Շիրակի թեմի Գյումրիի «Գրիգոր Լուսավորիչ» եկեղեցու հոգևոր հովիվ տ. Փավստոս քահանա Գալստյանը, մանկավարժ, բանասեր, հայոց լեզվի և գրականության երկարամյա ուսուցչուհի, Ախուրյանի Ն. Աղբալյանի անվ. վարժարանի հիմնադիր Խանուն Պապիկյանը, ՇՊՀ հայոց լեզվի ամբիոնի դասախոս, բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Սուսաննա Ջաքարյանը, երաժշտագետ, արվեստագիտության թեկնածու,

դոցենտ, ԵՊԿ Գյումրու մասնաճյուղի տնօրեն Հասմիկ Հարությունյանը, բանաստեղծներ՝ ՀԳՄ Շիրակի բաժանմունքի նախագահ Անդրանիկ Կարապետյանը և Ռոզա Հովհաննիսյանը, էթնոհոգեբան, հոգեբանական գիտ. թեկն., դոցենտ Կարինե Սահակյանը, Հայաստանի Հանրային ՀՈՒՇ Շիրակի մարզի թղթակից Քրիստինա Սկրտչյանը, ՀՀ վաստակավոր արտիստ, Գյումրու Վ. Աճեմյանի անվ. պետ. դրամատիկական թատրոնի դերասան Ռաֆիկ Խառատյանը, ռեժիսոր, դերասան, թատերական մանկավարժ, ՌԱԿ անդամ Վաղարշակ Ասատրյանը, անհատներ, որոնք մայրենի անաղարտությունը իրենց համար վաղուց արդեն կենսակերպ են համարում:

ՌԱԿ Հանրապետական վարչության կողմից պարգևատրվողներին շնորհակալագրերը և գիրք-նվերները հանձնեց ՌԱԿ ՀԿ

ատենադպիր, Շիրակի շրջանակի ատենապետ Հովիկ Կարապետյանը:

Միջոցառումն սկսվեց Տերունական աղոթքով և տ. Փավստոսի հոգևոր խոսքով: Պարգևատրվողները իրենց լույսներում ներկայացրին օրվա խորհուրդը, հայոց հիմնավորը լեզվի զարգացումը, նրա դերը հայ ժողովրդի պատմության և մշակութային մեջ: Լեզուն պիտի անաղարտ պահի հայ ընտանիքը, դպրոցը, բուհը, հեռուստատեսությունն ու լրատվամիջոցները, ողջ հանրությունը՝ այսպես արտահայտվեցին իրենց խոսքերում տոնի բանախոսները:

Միջոցառման մասնակիցները մտահոգված էին նաև մեր օրերում լեզվական տարածված սխալներով ու լեզվի ուսուցման բազմաթիվ խնդիրներով՝ կարևորելով լեզվի պահպանումը որպես պետական մոտեցման անհրաժեշտություն:

ՌԱԿ ատենադպիր՝
Հովիկ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԱՐԵՎԱՏԱՀԱՅԵՐԵՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆ

Դադարտ մը վերջ Մենք կը մահանանք... Դադարտ մը վերջ երկնային այդ մեծ Դատարաններէն Վճիռ կ'արձակուի եւ մենք վերջապէս կը տեղափոխուինք Անդադարութեան Մեծ կայսրութեան Մեծ անյայտութիւն...

22.09.2021
Ք. Դալէպ

ՅԱԿՈՐ ՏԼՏԼԵԱՆ

Երեւան ԱՆԴԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆ

Դադարտ մը վերջ Թնդանօքներն Ու հրետանիներ Դարձեալ կը լեցուին եւ կրակելու Կարճ ու կտրուկ Զրահանգի մը Անոնք կը սպասեն... Դադարտ մը վերջ Այդ միջազգային Կաս-կարմիր խաչի Աշխատակիցներ Իրենց սեփական Դրօշակները Աջ-ձախ կը ճօճեն Աճիւն կ'որոնեն եւ բանտախուցէ Ուրիշ բանտախուց Անոնք կ'այցելեն եւ փաստահաւաք Գործ կը կատարեն: Իսկ այդ սուրբ գործի Մեծ արդիւնքները Այդքան կ'ուշանան... եւ յաճախ անոնք Մոռացութեան խոր Անդունդներու մէջ Լուռ կը կորսուին: Դադարտ մը վերջ հունտեր կը պայթին. Փարաշուտները, Դատարկութեան մէջ Շուշաններու պէս Գոյն-գոյն կը բացուին: Դադարտ մը վերջ երկունքի ցաւեր Ուժեղ կծկումներ կը վերադառնան Արգանդներու եւ Ուղեղներու մէջ Մինչեւ ծնունդ տան Նոր պտուղի մը: Դադարտ մը վերջ Մեծ երկրաշարժին Պիտի յաջորդեն Յետ ցնցումային Փոքրիկ ակիբներ, Մինչեւ յարմարինք Իրականութեան Նոր պատկերներուն: Դադարտ մը ետք Մարդիկ կ'ընկալեն Ինչպէս խաբուած են Կեղծ խոստումներով Կեղծ արեւներով... եւ թմրեցուած են Նուաճումներու Կեղծ ակիբներով, Վիճակագրական Կեղծ շարժումներու Կորագիծերով եւ տուեալներով:

18.3.2023

*** Ինչո՞ւ չներկուեցաւ աշխարհը գոյներովս երեք: աւելի քի՞չ սիրուն են ինձի վիճակուած երանգները: աւելի քիչ ներդաշնա՞կ են արդեօք. թէ ազգակից մանուկներն իմ շատ թուխ են, աչքերը շատ մուք են, ձեր բոլորին համար: երանի ըլլային կապուտաչեայ, դեղնորակ,

ՅԱՐՈՒԹ ՎԱՐԳԱՆԵԱՆ

Դալէպ

ՃԵՐՄԱԿ

Զարսի հագո՞ւստ, թէ՞ ամպ, Մեռելի պատա՞նք, թէ՞ շերամ. Ինչ որ ճերմակ, ճերմակ հագուի, Օր մը պիտի հանուի:

Զարսը հատուն ամպի պէս Վրան միօրեայ գգեստ. Փարաւուններ՝ դարձան դիեր, Նորեկը՝ միօրեայ թիթեռ:

Ըլլայ պատանք, ըլլայ բոժոժ*, Ե՛ւ դրախտ է ե՛ւ դժոխք: Երբ որ ճերմակ, ճերմակ հագուի, Ամէն ինչ կը սրբուի:

14.09.2022

**Չերամի պատեան (cocoon), չերամը՝ մետաքսէ թել հիւսող որդ է (silkworm) որ կը վերածուի թիթեռի:*

ՌՈՒՔԷՆ ԽՍԺՄԿ

2022, Երեւան

ԿԱՊՈՅՏ ՈՒ ԴԵՂԻՆ

Կապոյտ ու դեղին, կապոյտ ու դեղին, աշխարհը դարձած է կապոյտ ու դեղին: Ինչուստեհիլը կը բանամ կապոյտ ու դեղին: համակարգիչիս մէջ՝ կապոյտ ու դեղին: թերթերը ներկուած՝ կապոյտ ու դեղին: կուրծքի ժապաւեններ՝ կապոյտ ու դեղին: աշխարհը դարձած է կապոյտ ու դեղին:

Օրերու մէջ, բանաստեղծը կ'ապաւինէր իր լուծութեան, Ու միայն հոն, ան կը գտներ հոգին մենակ ու տխրամած...

Ու լուծութեան այդ խորանին, կ'արարէր երգ սիրտէն բխած, Որպէս աղօթք անեղծ, անկեղծ, որպէս սիրոյ խոստովանանք:

աշխարհին համար ընդունելի կապոյտ ու դեղին:

*** Կապոյտ ու դեղին, կապոյտ ու դեղին, աշխարհը դարձած է կապոյտ ու դեղին: Ինչուստեհիլը կը բանամ. կապոյտ ու դեղին: համակարգիչիս մէջ՝ կապոյտ ու դեղին: թերթերը ներկուած՝ կապոյտ ու դեղին: կուրծքի ժապաւեններ՝ կապոյտ ու դեղին:

աշխարհը չի փոխուիր կապոյտ ու դեղին:

ՍԱՐԳԻՍ ՔԷԼ ԽԱՉԵՐՅԱՆ

Պէրոյթ

ԱՅԳ ՕՐԵՐՈՒՆ

մեր յոյսը շատ մեծ էր ընկեր անվաղիս այդ օրերուն մեր ժպիտը լայն էր ընկեր ցեղ ու սեղմ այդ օրերուն մեր սպասուը երկար էր ընկեր մեր փնտռութեան ի գուր չէր ընկեր անունն իսկ չպահող այդ օրերուն մեր լուծութեան պաշար էր ընկեր անայբուբեն այդ օրերուն մեր կեանքը պայքար մեր պայքարը կեանք էր ընկեր հողեն գլուխն այդ օրերուն

ՍԵՒՄՆ ՀՄՆԷՇԵԱՆ ՊԵՏՈՒՐԵԱՆ

ՔԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

ԱՐՑԱԽ

Արծուաբոյն իմ երկիր, Սրտիս տրոփիւնը Լեռներուդ մէջ կ'արծազանքէ: Որպէս արծիւ թեւերս լայն կը ճախրէի Սիրտիս լեռներուդ մէջ, Զուժկու բազուկներուդ վրայ կը թափառէի...

Զայեացքս ընդարձակ Քաջերուս հերոսութիւնը կ'ըմբռնէի, Մինչ դարերէն եկած դողանքը կը հնչէր: Չորրորդ դարէն իսկ Ամարասը Այբուբենով կը սներ, Ղազանչեցոցը իր արիութեամբ իսկ շարական կերգէր, Գանձասարը աղօթքի ուժը կը տարածէր համայն երկրիս, Վանքասարը կը հսկէր մեր արիւնով ազատագրուած հողերը եւ Դադիվանքը կ'օրհներ մեր սերունդները:

Արծուաբոյն իմ երկիր, Արտասուքս արդէն արիւնին միացաւ: Ա՛խ գաւակներս, Լեռներն անգամ անխօս են, Իսկ շառաչող քամին կը բացալանջէ՛ Վիշտս մեծ է իմ հօգը Արցախ:

Արծուաբոյն իմ երկիր, Քու անմահ հերոսներդ պիտի ժայթքեն հողէն, պիտի յառնեն ու սլանան լեռներն ի վեր հուրէ սուրը իրենց ձեռքին:

Արծուաբոյն իմ երկիր, իմ Արցախ, Ծնկի պիտի չգան գաւակներդ, Նոյնիսկ երբ հարուածը ուժգին է, Ու թիկունքը անգամ վիրաւոր: Վկայ ամրաբերդ Շուշին, Վկայ արիւնը մեր հերոսներուն եւ վկայ մեր դարաւոր Արցախը:

Որպէս արծիւ կը ճախրեն հերոսներուս հետ միասին կը սլանանք այս անարդար աշխարհն ի վեր, այս անգամ մարդկութեան արդարութիւնը մեր ժանիքներուն մէջ առած ու բռնցքի հարուածը գալիքին մէջ պարփակած:

Էջը կազմեց Նուրե ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆԸ

Հրատարակված է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության աջակցությամբ:

Լրատվական գործունեությունն իրականացնող՝ Հայաստանի գրողների միության Շիրակի մարզային մասնաճյուղ: Հասցեն՝ Շիրակի մարզ, Գյումրի, Գորկու 62 Վկայական N 01Բ 001543

տրված է 21.03.2005թ. հեռ. (094) 53 44 64 Խմբագրական խորհուրդ Գլխավոր խմբագիր՝ Ռոզա Զովհաննիսյան

Համակարգչային ձևավորումը՝ «Էլտորարտ Պրինտ» ՍՊԸ Տպագրված է «Վան Արյան» հրատարակչատան տպարանում Տպաքանակը՝ 500 Ծավալը՝ 2 տպագրական մանուկ